

Oblici kreditiranja u poljoprivredi

Antunović, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:035764>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-29**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Nikolina Antunović

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Oblici kreditiranja u poljoprivredi

Završni rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Nikolina Antunović

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonimika

Oblici kreditiranja u poljoprivredi

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Prof. dr. sc. Igor Kralik, mentor
2. Dr.sc. Sanja Jelić Milković, član
3. Doc. dr. sc. Jelena Kristić, član

Osijek, 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Završni rad

Nikolina Antunović

Oblici kreditiranja u poljoprivredi

Sažetak:

Poljoprivreda je ključna gospodarska djelatnost koja ima nezamjenjivu ulogu u prehrani stanovništva. Ova grana gospodarstva bavi se uzgojem biljaka i životinja radi proizvodnje hrane, hrane za stoku, vlakana i drugih potrebnih proizvoda. Poljoprivreda predstavlja značajan sektor zapošljavanja za radno sposobno stanovništvo. Osim što osigurava prehranu i proizvode, poljoprivreda je izvor brojnih radnih mjesta, posebno u ruralnim područjima. Veliki broj poljoprivrednika nema početni kapital te pokušavaju putem kreditiranja doći do sredstava za financiranje svoje djelatnosti. Poljoprivrednici imaju nekoliko različitih solucija na raspolaganju za financiranje svojih gospodarstava, a neki od načina financiranja su: EU fondovi, poticaji, krediti i sl. Upravo ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, poljoprivrednici imaju širok spektar financiranja. Naravno, u današnje vrijeme postoji sve više banaka koje sufinanciraju poljoprivrednike.

Ključne riječi: kreditiranje, kredit, EU fondovi, poljoprivreda

23 stranica, 2 slike, 9 literatura navoda

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course Agroecconomics

BSc Thesis

Forms of Agricultural Financing

Summary:

Agriculture is a crucial economic activity with an irreplaceable role in providing sustenance to the population. This sector of the economy is engaged in the cultivation of crops and the raising of livestock for the production of food, animal feed, fibers, and other essential products. Agriculture represents a significant employment sector for the working population. In addition to ensuring food and product supply, agriculture is a source of numerous jobs, especially in rural areas. Many farmers lack initial capital and seek to obtain funds for financing their operations through various means, such as loans. Farmers have several financing options available, including EU funds, subsidies, loans, and more. With Croatia's accession to the European Union, farmers now have access to a wide range of financing opportunities. Additionally, there is an increasing number of banks that provide financial support to farmers in today's times.

Keywords: financing, loan, European Union Funds, agriculture

23 pages, 2 figures, 9 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJAL I METODE	2
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	3
3.1. Aktivni bankarski poslovi	3
3.2. Kreditni poslovi	3
3.2.1. Pojava, razvoj i značaj kredita.....	3
3.2.2. Funkcije kredita.....	4
3.2.3. Funkcija osiguranja nesmetanog procesa reprodukcije	5
3.2.4. Funkcija stvaranja novca	5
3.2.5. Funkcija realokacije novca	5
3.2.6. Funkcija koncentracije sredstava.....	5
3.3. Vrste kredita.....	6
3.3.1. Kratkoročni kredit	7
3.3.2. Dugoročno kreditiranje	8
3.3.3. Potrošačko kreditiranje.....	8
3.4. Oblici kreditiranja u poljoprivredi	9
3.4.1. Potpore i poticaji.....	10
3.4.2. Europski fondovi	12
3.4.3. Financijski instrumenti.....	18
4. ZAKLJUČAK	22
5. POPIS LITERATURE	23

1. UVOD

Tijekom godina ljudi su se koristili raznim metodama rješavanja financijskih sredstava kojima bi potaknuli i pokrenuli svoja poslovanja. Novac poznajemo još od ranih dana ljudskoga života kada je po prvi put izmišljena trampa. Ljudi su prvotno mijenjali stvari za potrepštine koje su im bile potrebne za život te se kroz vrijeme oblik novca mijenjao. Prvo je postojao tradicionalni (primitivni) oblik novca zatim kovinski novac, papirni novac te depozitni novac. Kako bi ljudi mogli doći do sredstava kojima bi pokrili svoje potrebe osmišljena je banka kako bi se uspostavilo bolje poslovanje i protok novca.

Banka je dioničko društvo čiji je predmet poslovanja novčanih depozita, davanje kredita i drugih plasmana u obavljanju djelatnosti. Neke od osnovnih funkcija banaka su: mjenjačka funkcija, funkcija primanja depozita, funkcija kreditiranja, funkcija transfera itd. Danas je u bankama najzastupljenije podizanje kredita kojima ljudi sebi osiguravaju kapital za otvaranje obrta ili nekog poslovanja.

Kredit (lat. *creditum*) je ustupanje određene novčane svote od strane financijskih organizacija, kao kreditora (vjerovnika, zajmodavca) nekoj osobi (dužniku debitoru, zajmoprimcu) uz obavezu da mu vrati novac u dogovorenom roku uz plaćenu pripadajuću kamatu. Vjerovnik je davatelj kredita, dužnik je primatelj kredita, a kamata je naknada koju plaća primatelj kredita za korištenje tuđih sredstava, odnosno prihod davatelja kredita.

2. MATERIJAL I METODE

Za potrebe pisanja završnoga rada korišteni su slijedeći izvori: knjige, članci koji su bili dostupni na internetu te relevantne internetske stranice na kojima se nalazila literatura koja je bila vezana za temu završnoga rada.

U izradi rada korištene su različite metode, kao što je metoda analize kojom se pojedinačno raščlanjuju i opisuju izvori financiranja, te metodom sinteze kojom se prikupljeni podaci interpretiraju u konkretne informacije.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Aktivni bankarski poslovi

Kod aktivnih bankarskih poslova, banka posuđuje novac svojim klijentima ili drugim financijskim institucijama. To uključuje odobravanje kredita, izdavanje hipotekarnih ili osobnih zajmova te ulaganje u vrijednosne papire i druge investicije. Banka zarađuje na kamatama i naknadama koje naplaćuje od klijenata koji posuđuju novac.

Prof. Veselica (Srb i Matić, 2000.) u aktivne bankarske poslove uvrštava:

1. davanje kredita,
2. diskontni posao ili davanje kredita na temelju mjenica, odnosno eskontno kreditiranje,
3. lombard vjerodostojnih papira i druge vrste lombarda,
4. akreditivi raznih vrsta,
5. rambusno, negacijsko i vinkulacijsko kreditiranje,
6. dugoročni kredit na temelju hipoteka,
7. konzorcijski i osnivački poslovi,
8. akceptacijsko i avalno kreditiranje,
9. drugi bankarski poslovi koji po svom karakteru spadaju u srodne aktivne i bankarske poslove.

3.2. Kreditni poslovi

3.2.1. Pojava, razvoj i značaj kredita

Krediti kao i kreditni poslovi nastali su prije više stoljeća, kada je jedna država imala viška vrijednosti (novca, umjetnina, materijala, itd.). Prvotno su ljudi posuđivali proizvode kako bi zadovoljili svoje trenutne potrebe. Kredit je zasnovan na povjerenju između vjerovnika i dužnika. U samim počecima nastanka kredita jedna država koja je imala višak vrijednosti te postaje vjerovnik u posudbi vrijednosti drugoj državi koja ju traži zajam te druga država postaje dužnik. Kako bi došlo do naplate duga država koja je tada bila vjerovnik potražuje vrijednost nazad te mu država koja je bila dužnik vraća predmet iste vrijednosti koju je na početku posudbe zatražio ili čak i malo veću zbog kamata koje su bile dogovorene u to vrijeme. Danas postoji veliki broj definicija o tome što je kredit i čemu služi, ali ja ću

izdvojiti samo jednu: „Kredit je uspostavljanje određene svote novčanih sredstava od strane financijske organizacije (banke i dr.) kao kreditora (vjerovnika, zajmodavca) nekoj osobi (debitoru, dužniku, zajmoprimcu) uz obvezu da mu ovaj vrati u dogovorenom roku i plati pripadajuću naknadu – kamatu“ (Srb i Matić, 2000.). Kako se mijenjao pojavni oblik novca, tako se mijenjao i kredit. Tijekom velikih kriza kredit nije bio ugrožen, nego je bila smanjena potražnja zbog financijskih problema i promjena prioriteta kod građana. Već sam ranije spomenula kako je temelj nastanka kredita bilo povjerenje kako bi ova osobina u suvremenim uvjetima i vremenima prestala biti nužna. Prema autorima Srb i Matić (2000.), ako je bilo manjka povjerenja, dužnik je pri odobravanju kredita morao dati određeno osiguranje i to:

- zalog pokretne stvari ručni zalog (razne vrijednosnice, plemenite kovine, numizmatički novac i zbirke, te ostale umjetničke kolekcije i sl.),
- nekretnine,
- jamstva trećih osoba u koje davalac kredita ima povjerenja,
- vlastiti ulog dužnika u obliku pologa sredstava na poseban račun kod vjerovnika i slično,
- osiguranjem povrata kredita i vinkuliranjem police osiguranja u korist vjerovnika,
- kombinacije prethodnih oblika

Još jedna od osobina kredita je da su činidba i protučinidba vremenski razdvojene, stoga je zbog smanjenja rizika nužno kod odobravanja svakog kredita istražiti:

platežnu sposobnost tražitelja kredita tj. može li dužnik po svojim gospodarskim osobinama i svojoj radnoj sposobnosti preuzeti kredit i uredno ga servisirati.

- platežnu volju tražitelja kredita, tj. je li dužnik voljan udovoljiti svojoj obvezi,
- zakonska sredstva, tj. da vjerovnik po pravno dopuštenim sredstvima može prisiliti dužnika da ispunjava svoje obveze

Prema ovim smjernicama možemo navesti i sljedeće dimenzije kredita, a to su ekonomski i pravni aspekti. Kod izdavanja kredita postoji jedan rijedak slučaj, a to je da se kredit može zaključiti i bez volje dužnika, i taj oblik nazivamo prisilni zajam.

3.2.2. Funkcije kredita

U suvremenim tržišnim gospodarstvima kredit zauzima središnje mjesto. Autori Srb i Marić (2000.) u svojoj knjizi Bankarstvo izdvojili su bitne funkcije kredita:

- funkcija osiguranja nesmetanog procesa reprodukcije,
- funkcija stvaranja novca,
- funkcija realokacije novca,
- funkcija koncentracije sredstava.

3.2.3. Funkcija osiguranja nesmetanog procesa reprodukcije

Funkcija osiguranja nesmetanog procesa reprodukcije nam govori kako se u fokus stavlja proizvodnja nekog proizvoda te je fokusirana na proizvođače i poduzetnike. Smisao je da se pripomogne proizvođačima u financiranju poslovanja te kako bi novac tekao kroz proizvodnju, prodaju i povrat kredita u ciklusu poslovanja.

3.2.4. Funkcija stvaranja novca

Funkcija stvaranja novca temelji se na proizvodnji. Ulaže se prvi novac za materijal koji je potreban kako bi se izradio proizvod, zatim se ulazi u proces proizvodnje i izrade proizvoda. Kada se završi proces proizvodnje nastaje novi proizvod te se stavlja na tržište. Kada se proizvod proda nastaje novi novac zarađen od prodaje te sve ponovno kreće od početka.

3.2.5. Funkcija realokacije novca

Funkcija realokacije novca temelji se na efektivnosti ulaganja slobodnih sredstava (realne vrijednosti) u djelatnosti koje su profitabilne ili profitabilnije od drugih. Stavlja se naglasak na rizik jer on daje veliki značaj prilikom ulaganja novca u poduzetnički pothvat. Što je rizik u poslovanju manji, a profitabilnost veća, to će poduzetnik prije odabrati taj pothvat kao svoj posao.

3.2.6. Funkcija koncentracije sredstava

Funkcija koncentracije sredstava odnosi se više na banke i stanje u državi. To je jedan od starijih načina. Ona nam prikazuje dostupnost dovoljne količine novca u bankama, te se

smatra dvojakom funkcijom. S jedne strane prikazuje nam kupovnu moć nacije, a s druge strane sekundarnu emisiju novca. Iz prethodnih opisa pojedinih funkcija kredita moguće je zaključiti da se te funkcije međusobno najčešće isprepliću i uzajamno dopunjuju.

3.3. Vrste kredita

Razvijenost kreditnih odnosa ogleda se u brojnosti vrsta kreditnih poslova. U svojoj knjizi Bankarstvo autori Srb i Matić (2000.) navode sljedeću podjelu po kriterijima:

- prema predmetu na koji glase i u kojem moraju biti podmireni:
 - naturalni kredit,
 - novčani kredit.
- prema subjektima koji odobravaju kredit:
 - komercijalni (trgovački) kredit,
 - bankovni kredit.
- prema duljini trajanja:
 - kratkoročni kredit,
 - srednjoročni kredit,
 - dugoročni kredit.
- prema robi koja se daje:
 - proizvođački krediti,
 - potrošački krediti.
 - krediti za obrtna sredstva,
 - krediti za investicijsku potrošnju.
- prema načinu osiguranja:
 - otvoreni kredit,
 - pokriveni kredit.
- prema državnom domicilu davatelja kredita:
 - tuzemni kredit,
 - inozemni kredit.

Prema karakterističnoj podjeli vrsta kredita objasniti ću značenja nekoliko njihovih vrsta. Naturalni kredit – drugim riječima robni kredit, odobrava se i vraća u robi koja je na početku ugovaranja dogovorena te su danas jako rijetki gotovo da i ne postoje. Novčani kredit – odobrava se u novcu (gotovina ili depozit) te se u obliku novca mora i vratiti, ali se glavnica

uz kamatu naplaćuje dužniku. Trgovački kredit – sličan je naturalnom kreditu, isplata se vrši u robi, ali postoji jedna promjena dužnik kredit vraća u novcu s kamatom (kamata može biti uračunata u cijenu ili može biti naplaćena posebno). Bankarski kredit - ovaj kredit odnosi se većinom na banke, banka daje kredit svojim komitentima ili drugim bankama.

3.3.1. Kratkoročni kredit

Kratkoročno kreditiranje je vrlo često postalo jedan od aktivnih bankarskih poslova. Mora se naglasiti kako prilikom odobravanja kratkoročnog kredita banka povećava novčanu masu budući da se s tim poslom stvara novi novac odnosno sekundarna emisija novaca. Prema prof. Katunariću (Srb i Matić 2000.) zavisno od načina odobravanja i korištenja kratkoročnih kredita, danih pokrića i tehnike odobravanja razlikujemo sljedeće vrste kratkoročnih kredita:

- kontokorentni,
- akceptni,
- eskontni,
- lombardni,
- rambursni,
- avalni.

Kontokorentni kredit ili kredit po tekućem računu može se odobriti klijentu na zahtjev ako ima stalni priljev plaćanja (plaća, mirovina i sl.). Kredit mu se odobrava uz određenu kamatu te se redovno vraća vjerovniku. Osobnost ovoga kredita je da komitent (dužnik) plaća kamatu samo na visinu angažiranih sredstava, a ne na cjelokupni iznos odobrenog kredita. Ujedno, za vrijeme korištenja kredita (veći priljev nego odljev na tekući račun) banka plaća kamatu. Međusobni odnosi između korisnika kredita i banke utvrđuju se ugovorom. Eskontni kredit je stari kreditni posao. Eskontni kredit se odobrava na temelju podloge nekog budućeg potraživanja. Budući da se potraživanje kupnje prije svoga dospijeca, kreditni iznos je manji od normalne vrijednosti za kamate, troškove i proviziju. Najčešći oblik kod odobravanja ovoga kredita je mjenica koja ima rok trajanja. Dužnik je dužan isplatiti mjenicu i banci vratiti kredit. U slučaju da dužnik ne vrati kredit na vrijeme prije isteka roka, banka će protestirati mjenicu i naplatiti dužni iznos odmah u cijelosti. Lombardni kredit isto je jedan od starijih kredita u poslovanju banaka. Ime je dobio po talijanskoj pokrajini Lombardiji. Temelj ovoga kredita je zalog realnih pokretnih vrijednosti. Najčešće je to bilo zlato, nakit, umjetničke kolekcije, numizmatika, vrijednosni papiri i druga vrijedna pokretna

dobra. Odobravaju ih banke ali i specijalizirane institucije (npr. zalagaonice). Osnovicu za ovaj kreditni posao čini prometna, tržišna vrijednost založene stvari. Akceptni kredit je kredit koji se temelji na kratkoročnoj isplati kreditnog iznosa jer banka svome komitentu akceptira mjenicu. U tom slučaju banka postaje glavni dužnik – trasat te se obvezuje isplatiti mjenični iznos ukoliko to ne učini njen izdavalac (trasant) odnosno tražitelj kredita. Rambursni kredit temelji se na robnim dokumentima te je važan za trgovačku razmjenu.

3.3.2 Dugoročno kreditiranje

Ročnost kao obilježje dugoročnog kreditiranja nije jedan od glavnih obilježja. Pod dugoročnim kreditiranjem u fokus se više stavljaju vrijednosni papiri poput dionica obveznica i slično te na oblike štednje koju dužnik može uštedjeti tijekom godina. Davatelj usluga mora raspolagati s nizom analiza vezanih za troškove kreditiranja proizvodnje, treba poznavati okruženje tražitelja kredita odnosno mora raspolagati podacima koji će garantirati da je poslovanje sigurno i profitabilno, racionalno poslovanje i da će biti moguć povrat uložениh sredstava. Kod dugoročnog kreditiranja imamo dvije vrste kredita:

- hipotekarni kredit,
- investicijski kredit.

Hipotekarni kredit je kredit koji se temelji na zalogu nekretnine. U samim počecima korištenja hipotekarnog kredita najčešće se u zalog davala zemlja. Danas je više naglašena na nekretnine poput stanova i pokretnine poput auta. Visina odobrenog kredita je zavisna od tržišne vrijednosti nekretnina s tim da se odobrava u iznosu manjem od te vrijednosti. Investicijski kredit temelji se na ulaganje sredstava u dugoročne bankarske poslove. U njemu postoji velika mogućnost da rizik bude visok, ali i nizak, sve ovisi o vrsti investicija. Danas se investicijskim kreditiranjem bave posebne specijalizirane banke, konzorcij banaka, ali i sve više međunarodne financijske institucije.

3.3.3. Potrošačko kreditiranje

Potrošački (konzumni) kredit razmatra se odvojeno od ostalih kredita i kreditnih poslova. U uskoj je svezi s robnom proizvodnjom (s pružanjem usluga) budući da je putem njega povećana potrošnja. Mogu ga odobriti trgovačka društva kupcima svojih proizvoda. Odobrava se putem obročnih otplata određenih proizvoda. Pored proizvodnih ili trgovačkih

poduzeća i banke mogu odobriti potrošačke kredite. Temeljem odobrenog kredita korisnik kredita kupuje točno određenu robu plaćajući je sredstvima odobrenog kredita. U oba slučaja kao osiguranje kredita služi mjenica (najčešće bianco), sudužnici, vlastita učešća i sl.

3.4. Oblici kreditiranja u poljoprivredi

Poljoprivreda je kompleksna i raznolika gospodarska grana koja može varirati značajno ovisno o geografskom položaju, resursima, kulturi i ekonomskim uvjetima svakog područja ili gospodarstva. To dovodi do različitih definicija i shvaćanja poljoprivrede, ovisno o kontekstu i specifičnim uvjetima. Osnovna definicija poljoprivrede kao gospodarske grane obuhvaća uzgoj korisnih biljaka i životinja radi proizvodnje hrane, sirovina i drugih proizvoda. Međutim, poljoprivreda se također razvila u širem smislu kako bi uključivala različite aktivnosti kao što su prerada hrane, agroturizam, distribucija, trgovina, istraživanje i razvoj te mnoge druge aspekte. S obzirom na sve te promjene i raznolikosti, definiranje poljoprivrede može biti izazovno, ali je važno prepoznati da je ona ključna za opskrbu hranom, stvaranje radnih mjesta i očuvanje ruralnih zajednica širom svijeta. Poljoprivreda se neprestano prilagođava i razvija kako bi odgovorila na nove izazove i prilike u suvremenom gospodarstvu i društvu. Kako bi poljoprivredna proizvodnja bila održiva i isplativa, potrebna su određena ulaganja i financiranja u samu proizvodnju. Postoje različiti oblici financiranja poljoprivredne proizvodnje, kao što su: potpore i poticaji, krediti i mikrokrediti, europski fondovi. Svaki oblik financiranja donosi svoje prednosti, ali isto tako i mane. Na poljoprivrednim proizvođačima je da se educiraju i informiraju koji izvori su najpogodniji za njihovu proizvodnju. (Petrač, 2002.) Potpore i poticaji: Vlade često pružaju potpore i poticaje poljoprivrednicima kako bi ih potaknule na proizvodnju određenih kultura, očuvanje okoliša ili ruralni razvoj. Ovi programi mogu uključivati subvencije za kupnju opreme, potpore za očuvanje tla ili poticaje za diversifikaciju poljoprivrednih aktivnosti. Krediti: Poljoprivrednici često traže kredite od banaka ili kreditnih institucija kako bi financirali svoju proizvodnju. Krediti mogu biti kratkoročni ili dugoročni, ovisno o potrebama i projektima. Međutim, korištenje kredita nosi rizik, jer podrazumijeva vraćanje zajma s kamatama. Mikrokrediti: Ovo su manji krediti namijenjeni malim poljoprivrednicima ili obiteljskim gospodarstvima. Mikrokrediti su često lakše dostupni i manje opterećeni birokracijom, a koriste se za financiranje malih projekata i potreba. Crowdfunding: Neke farme i projekti u poljoprivredi koriste crowdfunding platforme kako bi prikupili sredstva od javnosti za financiranje specifičnih projekata ili inovacija.

Samofinanciranje: Poljoprivrednici često ulažu vlastiti kapital u svoje operacije. Ovo može uključivati uštede ili prihod od prethodnih godina (Petrač, 2002.)

3.4.1. Potpore i poticaji

Poticaji u poljoprivredi, kao oblici izravnog plaćanja, često predstavljaju ključnu komponentu politike podrške poljoprivredi u mnogim zemljama. Ovi poticaji su financijske potpore koje država pruža poljoprivrednicima kako bi ih potaknula na različite aktivnosti, podržala proizvodnju hrane i očuvala ruralna gospodarstva. U većini slučajeva, regulirani su zakonima i uredbama specifičnim za poljoprivredu. Zakon o poljoprivredi i Zakon o izravnim plaćanjima često pružaju okvir za dodjelu poticaja u poljoprivredi. Ovi zakoni utvrđuju pravila i kriterije za primanje poticaja, vrste poticaja koje su dostupne, te uvjete koje poljoprivrednici moraju ispuniti kako bi se kvalificirali za poticaje. (Petrač, 2002.)

Najvažniji elementi sustava poticaja su:

Regresi u kontekstu agrarne politike predstavljaju financijske potpore ili subvencije koje država pruža poljoprivredi kako bi potaknula njezin razvoj i očuvala ruralna gospodarstva. Ovi regresi obično dolaze iz državnog proračuna i koriste se za podršku poljoprivrednicima i ruralnim zajednicama. U Republici Hrvatskoj, regresi su uvedeni 1952. godine. Ovo je bilo u razdoblju kada je Hrvatska bila dio Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ). Agrarna politika u to vrijeme bila je usmjerena prema kolektivizaciji poljoprivrede i podršci državnim farmama. Regresi su bili sastavni dio te politike i korišteni su za subvencioniranje poljoprivrednih aktivnosti. (Petrač, 2002.) U suvremenom kontekstu, regresu u Republici Hrvatskoj i dalje igraju značajnu ulogu u podršci poljoprivredi. Oni se koriste za poticanje proizvodnje hrane, ruralnog razvoja, ekološke održivosti i drugih aspekata poljoprivrede. Ovi programi podrške obično se izrađuju i provode u suradnji s Europskom unijom, jer je Hrvatska članica EU od 2013. godine. Važno je napomenuti da se agrarna politika i programi potpore poljoprivredi često mijenjaju kako bi odgovarali promjenjivim uvjetima i prioritetima, kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini.

Regresi kao zasebna metoda poticaja trebaju omogućiti:

- razvijanje određenih grana poljoprivredne proizvodnje, unapređenje tehničkih osnova

- unapređenje tehnologije
- razvijanje proizvodne opreme

Regresi se koriste za nadoknadu troškova u poljoprivredi, posebno kad postoji velika razlika između cijena poljoprivrednih proizvoda i potrošnih dobara. Danas se regresi često isplaćuju samo za deklarirano poljoprivredno sjeme kako bi potaknuli uporabu kvalitetnog sjemena i kontrolu kvalitete u poljoprivredi. (Petrač, 2002.)

Premije u poljoprivredi predstavljaju financijske poticaje koje poljoprivrednici dobivaju kada isporuče svoje proizvode određene kvalitete i kakvoće, koji zadovoljavaju zakonske propise, ovlaštenim organizacijama ili trgovcima. Ove premije obično su namijenjene podršci poljoprivrednicima koji ulože dodatni trud i resurse kako bi proizveli visokokvalitetne proizvode. Premije plaćanja u poljoprivredi predstavljaju dodatni iznos koji proizvođači dobivaju po jedinici robne proizvodnje određenih proizvoda ili po jedinici proizvodnih kapaciteta. Ove premije se koriste iz više razloga, uključujući:

- stimuliraju povećanje proizvodnje poljoprivrednih proizvoda
- zaštite životnog standarda stanovništva
- poticanja potrošnje primarnih proizvoda

Investicije u poljoprivredi predstavljaju ulaganja u izgradnju, nabavku, podizanje novih sredstava ili zamjenu postojećih sredstava kako bi se poboljšala poljoprivredna proizvodnja. Ova ulaganja često uključuju fizičke resurse i opremu te tehnološka unapređenja kako bi se povećala produktivnost, efikasnost i održivost poljoprivrednih operacija. Investicije u poljoprivredi ne samo da održavaju postojeće operacije, već i unapređuju proizvodnju na novu razinu. Uvođenjem suvremenih tehničkih sredstava može se postići niz pozitivnih učinaka, uključujući:

- povećanje produktivnosti
- smanjenje troškova
- poboljšanje kvalitete proizvoda
- obavljanje poljoprivrednih radova u optimalnim rokovima

Krediti predstavljaju financijski aranžman u kojem jedna strana, poznata kao vjerovnik, ustupa pravo raspolaganja novcem ili drugom imovinom drugoj strani, poznatoj kao dužnik, na određeno vrijeme i pod određenim uvjetima. Ovo stvara dužničko-vjerovnički odnos u kojem dužnik preuzima obvezu vraćanja posuđenih sredstava vjerovniku prema dogovorenim uvjetima, uključujući rokove i kamate. Krediti su važan instrument

financiranja u ekonomiji i često su dostupni putem financijskih institucija poput banaka ili drugih kreditnih organizacija. Pravilno upravljanje kreditima i zaduživanje može biti ključno za financijski uspjeh pojedinca ili poslovanja, jer može omogućiti pristup kapitalu koji inače ne bi bilo dostupno. Međutim, važno je pažljivo razmotriti uvjete kredita i sposobnost vraćanja kako bi se izbjegle financijske poteškoće i dugoročne obveze. (Petrač, 2002.).

Potpora razvoju savjetodavne službe odnosi se na financijsku i organizacijsku podršku koja se pruža institucijama i organizacijama koje pružaju savjetodavne usluge poljoprivrednicima, vlasnicima gospodarstava i ruralnim zajednicama. Ova podrška ima za cilj unaprijediti poljoprivrednu produktivnost, održivost, ekonomske prilike i inovacije u ruralnim područjima.

Financiranje znanstveno-istraživačkog rada je proces osiguravanja sredstava potrebnih za provođenje istraživanja u različitim znanstvenim disciplinama. Ovo financiranje može potjecati iz različitih izvora, uključujući vlade, sveučilišta, istraživačke organizacije, privatni sektor i filantropiju. Financiranje znanstvenog istraživanja igra ključnu ulogu u napredovanju znanja, tehnološkim inovacijama i društvenom razvoju.

Novčani poticaji koji se dodatno ostvaruju po jedinici proizvodnje ili kapaciteta nazivaju se "prelijama" i služe kao financijski poticaji za poticanje određenih praksi ili standarda u poljoprivredi.

3.4.2. Europski fondovi

Europski fondovi predstavljaju financijske instrumente koje zemlje članice Europske unije koriste kako bi provodile različite politike razvoja. Nakon što je Republika Hrvatska postala članicom Europske unije, dobila je pristup tim fondovima i mjerama. Dva ključna aspekta europskih fondova koji se ističu u podršci poljoprivrednoj proizvodnji su Regionalna politika i Kohezijska politika.

Regionalna politika

Regionalna politika Europske unije financira se iz različitih fondova, uključujući Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, dok postoje još dva fonda, Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond. Proračun za ove fondove određuje se na razdoblje od 7 godina, a proces ulaganja u projekte podijeljen je u tri glavne faze.

Regionalna ulaganja i solidarnost

Europska unija u svojim projektima nudi razne oblike poticaja i financiranja malih, srednjih i velikih poduzetnika u njihovim regijama. Svaka regija ima svoje potpore na koje se može prijaviti i ostvariti pravo na poticaje. Europska se unija zalaže za razvoj i slabije razvijenih regija diljem zemalja Europske unije. Zahvaljujući projektima EU slabije razvijene regije mogu dobiti poticaje i priliku razvoja na velikim tržištima.

Regionalnom politikom EU-a nastoji se ostvariti poboljšanja u pet ključnih pojmova:

- ulaganje u ljude olakšanjem pristupa zapošljavanju, obrazovanju i socijalnom uključivanju,
- potpora u razvoju malih i srednjih poduzeća,
- jačanje istraživanja i inovacija ulaganja i otvaranjem radnih mjesta povezanih s istraživanjem,
- poboljšanje okoliša provedbom velikih investicijskih projekata,
- modernizacija prometa i proizvodnje energije, ponajviše u područjima obnovljive energije i inovativne prometne infrastrukture, radi borbe protiv klimatskih promjena.

Program Slovenija – Hrvatska

Regionalni program EU program Slovenija – Hrvatska je program koji nastoji postići otpornu i prekograničnu regiju koja stavlja naglasak na gospodarski rast, štiti biološku raznolikost i osigurava društvenu dobrobit svih stanovnika. Glavni cilj programa je rješenje ekoloških izazova povezanih s klimatskim promjenama i zaštitom prirodne i biološke raznolikosti. Program će podržavati pripremu i odgovor na klimatske promjene u prekograničnom području. Potpore će se dati preko programa prekogranični pilot aktivnostima za vođenjem i upravljanjem zelenom infrastrukturom. Štitit će se i promicati kulturna baština i turizam. Program potpore će uključivati potporu diverzifikaciji usluga, u skladu s potrebama turista/posjetitelja, povećanjem ulaganja u prekogranično obrazovanje i osposobljavanje. Lokalna mala i srednja poduzeća dobit će pomoć u poboljšanju svoje konkurentnosti prilagodbom digitalnoj tranziciji i podržavanjem zelene tranzicije, posebice u turizmu.

Financijske informacije

Breakdown of finances by priority axis

Priority Axis	EU Investment	National Public Contribution	Total Public Contribution
ERDF	41.844.493,00	10.461.124,00	52.305.617,00
Total	41.844.493,00	10.461.124,00	52.305.617,00

Slika 1. Prikaz financija EU za financiranje programa Slovenija - Hrvatska

Izvor: Inforegio - (Interreg VI-A) Slovenia-Croatia (europa.eu)

Program Italija – Hrvatska

Cilj programa je osigurati financiranje projekata u mnogim područjima u kojima postoji potencijal za suradnju. Primjeri u kojima možemo vidjeti što se sve treba zadovoljiti su:

Inovacije:

- povećanje inovacijskih kapaciteta u malim i srednjim poduzećima, posebno u plavoj ekonomiji,
- povećati međunarodni kapacitet malih i srednjih poduzeća,
- poboljšati poduzetničke vještine,
- povećati istraživanje u poduzećima.

Prilagodba klimatskih promjena:

- definirati strategije prilagodbe, pratiti klimatske promjene,
- poboljšati civilnu zaštitu,
- poboljšati upravljanje hitnim slučajevima.

Bioraznolikost:

- pratiti morska staništa,
- povećati svijest o brizi za okoliš,
- smanjiti onečišćenja,
- zaštititi bioraznolikost.

Održiva mobilnost:

- poboljšati luke,
- multimodalne kapacitete,
- prisutnost TEN-T mreži
- pomorska mobilnost.

Turizam i kultura:

- smanjiti razvijenost turizma,
- razviti održivi turizam, posebice uz obalu,
- valorizirati i čuvati kulturnu baštinu,
- poboljšati ljudske resurse u turizmu.

Prekogranično upravljanje:

- smanjenje pravne i administrativne prepreke,
- poboljšati administrativnu sposobnost.

Jedan od ključnih rezultata je mehanizam za pomoć malim i srednjim poduzećima koja su aktivna u plavoj ekonomiji i koja imaju visok potencijal za rast koji se može ostvariti kroz inovacije i razvoj vještina. To se može postići kroz suradnju malih i srednjih poduzeća/start – up poduzeća i smanjenje birokratskog opterećenja. Potpora će kombinirati bespovratna sredstva, pristup uslugama i podučavanje.

Financijske informacije

Breakdown of finances by priority axis

Priority Axis	EU Investment	National Public Contribution	Total Public Contribution
ERDF	178.179.438,00	44.544.861,00	222.724.299,00
Total	178.179.438,00	44.544.861,00	222.724.299,00

Slika 2. Prikaz financija EU za projekt Italija - Hrvatska

Izvor: Inforegio - (Interreg VI-A) Italy-Croatia (europa.eu)

Projekti EU za Hrvatsku

Europska unija u posljednjih par projekata dotakla se Hrvatske u financiranju i pomoći u potrebnim trenucima. Istraživanjem je dokazano da su kao prvi projekt imali jačanje i snaženje sustava obrane od poplava kod Karlovca i rijeke Save kako bi zaštitili imovinu kako građana tako i državnu imovinu. Drugi projekt je bila suradnja sa susjednom nam državom Slovenijom radi zaštite biološke raznolikosti koji sam pobliže objasnila u jednom od odlomaka. Interreg projekt Urbfordan u kojemu se štite urbane šume dunavske regije, Interreg projekt Radar za unaprijeđivanje sigurnosti na cestama u zemljama dunavske regije te mnogi drugi projekti.

Kohezijska politika

Kohezijska politika Europske unije (EU) ključan je instrument za postizanje strateških ciljeva Unije jer se fokusira na smanjenje ekonomske i društvene nejednakosti među regijama i državama članicama. To je drugo najznačajnije područje javne politike EU-a koje osigurava financijski okvir tijekom sedmogodišnjeg razdoblja za projekte koji promiču društvenu, gospodarsku i teritorijalnu koheziju diljem EU-a. (Đulabić, 2014.) Kohezijska politika glavna je i investicijska politika Europske unije. Pruža pogodnosti za sve regije i gradove u Uniji te podupire gospodarski rast, otvaranje radnih mjesta, poslovnu konkurentnost, održivi razvoj i zaštitu okoliša

Ciljevi kohezijske politike

Jedan od glavnih ciljeva kohezijske politike EU-a jest jačanje njegove ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije. Znatan udio aktivnosti i proračuna EU-a posvećuje se smanjju razlika među regijama, s posebnim naglaskom na ruralnim područjima, područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama suočavanja s teškim i trajnim prirodnim nepogodama ili demografskim poteškoćama. Europska unija podupire postizanje tih ciljeva upotrebom europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESF-a, EFRR-a), Kohezijskog fonda, Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) te Fonda za pravednu tranziciju. Europski socijalni fond, koji je od 2021. zove Europski socijalni fond plus (EFS+), glavni je instrument EU kojim se podupiru mjere za sprječavanje i suzbijanje nezaposlenosti, razvoj ljudskih resursa te poticanje socijalne interakcije na tržištu rada. Njime se financiraju inicijative kojima se promiče visoka razina zaposlenosti, jednake mogućnosti za muškarce i

žene, održiv razvoj te ekonomska i socijalna kohezija. Iz kohezijskog fonda pružaju se financijski doprinosi za projekte povezane s ekologijom i transeuropskim mrežama u području prometne infrastrukture. Sredstva iz tog fonda dostupna su samo državama članicama čiji je bruto nacionalni dogodak (BDP) po stanovniku niži od 90% prosjeka EU-a. Fond za pravednu tranziciju ključan je alat za pružanje pomoći zemljama koje prelazak na klimatsku neutralnost najviše pogađa i za sprječavanje sve većih regionalnih razlika. U tu svrhu iz FPT-a podupirat će područja kao što su digitalna povezanost, tehnologije čiste energije, smanjenje emisija, regeneracija industrijskih objekata, prekvalificiranje radnika i pružanje tehničke pomoći.

Kako bi se zajamčilo učinkovito korištenje strukturnim fondovima moraju se poštivati slijedeća načela (Kolodziejski, 2022.):

- grupiranje fondova s obzirom na ciljeve regije,
- partnerstvo Komisije, država članica i regionalnih vlasti u planiranju, provedbi i nadzoru upotrebe fondova,
- izrada programa pomoći,
- dostatnost europskih i nacionalnih doprinosa.

Dodjela financijskih sredstava EU-a namjenjenih kohezijskoj politici usmjerena je na dva glavna cilja (Kolodziejski, 2022.):

- ulaganje za rast i zapošljavanje – čime se jača tržište rada i regionalna gospodarstva,
- europska teritorijalna suradnja – potpora koheziji EU-a kroz suradnju na prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj razini.

Kohezijska politika EU-a u razdoblju 2021. – 2027.

U razdoblju od 2021. do 2027. Unija će financirati u okviru „klasičnog“ višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) i izvanrednog instrumenta za oporavak Next generation EU (NGEU). Kohezijska politika također se dijelomično financira iz VFO-a, a u slučaju nekih programa iz NGEU-a (Kolodziejski, 2022.).

Sredstva za cilj „Ulaganja za radna mjesta i rast“ iznosit će ukupno 32,3 milijarde eura (u cijenama iz 2018.) i rasporedit će se kako slijedi (Kolodziejski, 2022.):

- 1. 202,3 milijarde eura za slabije razvijene regije,

- 2. 47,8 milijardi eura za tranzicijske regije,
- 3. 27,2 milijarde eura za razvijeniye regije,
- 4. 42,6 milijardi eura za države članice koje primaju potporu Kohezijskog fonda (od čega će se 10 milijardi eura potrošiti na Instrument za povezivanje Europe),
- 5. 1 928 milijuna eura kao dodatna financijska sredstva za najudaljenije regije,
- 6. 500 milijuna eura za ulaganje u međuregionalne inovacije

Sredstva iz EFRR-a za cilj „Europska teritorijalna suradnja“ (Interreg) iznosit će ukupno 8 050 milijuna eura i bit će raspoređena kako slijedi (Kolodziejski, 2022.):

- 1. 5 812 milijuna eura za prekograničnu suradnju na pomorskim i kopnenim granicama,
- 2. 1 466 milijuna eura za transnacionalnu suradnju,
- 3. 490 milijuna eura za međuregionalnu suradnju
- 4. 281 milijun eura za suradnju najudaljenijih regija.

Tijekom razdoblja 2021. – 2027. Kohezijska politika ima pet političkih ciljeva za EFRR, ESF+, Kohezijski fond i EFPR (Kolodziejski, 2022.):

- Pametnija Europa – inovativna i pametna gospodarska preobrazba,
- Zelena niskougljična Europa,
- Povezaniya Europa – mobilnost i regionalna IKT povezanost,
- Europa s istaknutijom socijalnom komponentom – provedba europskog stupa socijalnih prava,
- Europa bliža građanima – održiv i integriran razvoj urbanih, ruralnih i obalnih područja putem lokalnih inicijativa.

3.4.3. *Financijski instrumenti*

Mali i mikro zajmovi

Financijski instrument „Mikro i mali zajmovi za ruralni razvoj“ namijenjeni su subjektima malog gospodarstva te su sufinancirani iz sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. U okviru ovih Financijskih instrumenata HAMAG-BICRO će subjektima malog gospodarstva u poljoprivrednom, prerađivačkom i šumarskom sektoru izravno odobravati zajmove u skladu s uvjetima Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za

razdoblje 2014. – 2020. Cilj financijskih instrumenata je olakšati pristup financiranju mikro, malih i srednjih subjekata malog gospodarstva u poljoprivrednom, prerađivačkom i šumarskom sektoru kroz veću dostupnost zajmova, smanjenje kamatnih stopa te smanjenje traženih sredstava osiguranja (kolaterala).

Svrha instrumenata je financiranje mjera PRR 2014. – 2020.:

- Mjera 4 – ulaganja u fizičku imovinu, podmjera 4.1. Potpora za ulaganje u poljoprivredna gospodarstva i podmjera 4.2. Potpora za ulaganje u preradu, marketing i ili razvoj poljoprivrednih proizvoda.
- Mjera 6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja, podmjera 6.4. Ulaganje u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima.
- Mjera 8 – Ulaganje u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma, podmjera 8.6. Potpora za ulaganje u šumarske tehnologije te preradu, mobilizaciju i marketing šumarskih proizvoda.

Financijski instrumenti namijenjeni su:

- Ulaganjima u materijalnu i nematerijalnu imovinu
- Ulaganje u obrtni kapital, najviše do 30% od ukupnog izvora zajma,
- Ulaganje u obrtni kapital 100% kod mikro zajmova za obrtna sredstva za ruralni razvoj.

Neprihvatljive aktivnosti za financiranje su:

- Ulaganje u restrukturiranje postojećih vinograda, budući da se financira iz Nacionalnog programa pomoći sektoru vina,
- Ulaganje u primarnu pčelarsku proizvodnju, jer se isto financira iz Nacionalnog pčelarskog programa,
- Ulaganje za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za korištenje na poljoprivrednim gospodarstvima kapaciteta većeg od potreba poljoprivrednog gospodarstva,
- Ulaganja u postrojenja za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe iz biomase ako ne koriste minimalno 50% toplinske energije.
- Trošak kupovine zemljišta veći od 10% ukupnog iznosa zajma,

- Financiranje PDV-a (ako je povrativ),
- Refinanciranje postojećih obaveza,
- Podmirivanje obaveza nastalih prije zapisivanja zahtjeva za zajam u HAMAG – BICRO za investicijske zajmove, odnosno, podmirivanje obaveza nastalih prije 1.2.2020. ili starijih od tri mjeseca od zaprimanja Zahtjeva za zajam za Mikro zajmove za obrtna sredstva,
- Investicije koje služe u osobne svrhe
- Izgradnja ili kupnja stambenih i poslovnih prostora radi prodaje ili iznajmljivanja osim u svrhu obnavljanja turističke djelatnosti koju obavlja krajnji primatelj,
- Kupnja vlasničkih udjela u drugim subjektima,
- Kupnja pokretnina i nekretnina od povezanih osoba
- Kupnja osobnih vozila
- Kupnja poslovnih prostora u fazi izgradnje
- Djelatnosti jednog ili više ograničenih sektora.

Krajnji primatelji zajma

Krajnji primatelji financijskih instrumenata Mikro i mali zajam za ruralni razvoj su subjekti malog gospodarstva. To mogu biti npr. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo OPG, obrt, trgovačko društvo, zadruga, proizvođačka organizacija ili druga pravna osoba.

Opći uvjeti prihvatljivosti krajnjeg primatelja Financijskog instrumenta:

- Krajnji primatelj mora biti u kategoriji mikro, makro ili srednjeg poduzetnika (MSP) u skladu s preporukom Europske komisije 2003/361/EZ,
- Krajnji primatelj mora biti registriran, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, za specifičnu djelatnost koja je vezana uz planirano prihvatljivo ulaganje najkasnije do trenutka podnošenja zahtjeva za kredit,
- Krajnji primatelj mora imati više od 50% privatnog vlasništva/kapitala/glasačkih prava,
- Krajnji primatelj (pravna osoba) treba imati minimalno jednog zaposlenog ili će zapošljavanje biti realizirano u roku od 6 mjeseci od iskorištenja sredstava zajma, kod fizičkih osoba (obrt, OPG) nositelj poljoprivrednog gospodarstva/vlasnik obrta treba biti upisan u registar poreznih obveznika prije odobravanja zahtjeva za zajam

te treba plaćati doprinose za zdravstveno i mirovinsko osiguranje (izuzev umirovljenika, koji ne moraju plaćati doprinose)

- Krajnji primatelj nema žiro-račun neprekidno blokiran dulje od 30 dana u posljednjih 6 mjeseci,
- Krajnji primatelj nema nepodmirenih obaveza prema državi ili su s državom dogovorili reprogramiranje obaveza sukladno važećim propisima,
- Ukoliko regulativa zahtjeva, krajnji primatelj također mora biti registriran/upisan i u drugim relevantnim registrima/upisnicima.
- U tijeku ulaganja i tijekom povratka zajma krajnji primatelji moraju imati registrirano mjesto poslovanja u Republici Hrvatskoj, a gospodarska djelatnost za koji je zajam isplaćen mora se nalaziti u Republici Hrvatskoj,
- Geografski obuhvat lokacije ulaganja u provedbenom smislu je cijeli teritorij Republike Hrvatske osim urbanih središta gradova Zagreb, Osijek, Rijeka i Split,
- Krajnji primatelj ne smije biti društvo u poteškoćama kako je definirano pravilom o državnoj potpori

Rok važenja financijskih instrumenata

Financijski instrument stupa na snagu danom donošenja i vrijedi do iskorištenja sredstava, a najkasnije do 31. prosinca 2023. godine.

4. ZAKLJUČAK

Poljoprivreda je ključna gospodarska djelatnost koja ima nezamjenjivu ulogu u prehrani stanovništva. Ova grana gospodarstva bavi se uzgojem biljaka i životinja radi proizvodnje hrane, hrane za stoku, vlakana i drugih potrebnih proizvoda. Poljoprivreda predstavlja značajan sektor zapošljavanja za radno sposobno stanovništvo. Osim što osigurava prehranu i proizvode, poljoprivreda je izvor brojnih radnih mjesta, posebno u ruralnim područjima.

Fondovi Europske unije predstavljaju značajan izvor financiranja za različite sektore, uključujući i poljoprivredu. Ovi fondovi pružaju financijsku podršku projektima koji doprinose razvoju, modernizaciji i održivosti poljoprivrednih gospodarstava. Ukupno gledano, fondovi EU-a igraju ključnu ulogu u podršci poljoprivredi i ruralnom razvoju. Oni omogućavaju poljoprivrednicima pristup sredstvima koja poboljšavaju njihova gospodarstva, potiču inovacije i doprinose održivosti poljoprivrede u Europi.

Potpore i poticaji predstavljaju ključni mehanizam podrške poljoprivredi i poljoprivrednicima. Ovi programi financijski potiču poljoprivrednu proizvodnju i razvoj sektora. Potpore i poticaji igraju ključnu ulogu u održavanju konkurentnosti poljoprivrede i ruralnih zajednica. Oni pomažu poljoprivrednicima da se nose s izazovima, potiču inovacije i pridonose održivosti sektora.

Kreditiranje je ključni izvor financiranja za mnoge poljoprivrednike. Krediti omogućavaju poljoprivrednicima da dobiju potrebna sredstva za investicije, kupnju opreme, financiranje proizvodnje i druge potrebe. Kreditiranje može biti koristan alat za poljoprivrednike koji planiraju rast i razvoj svojih gospodarstava. Međutim, važno je upravljati kreditima odgovorno kako bi se osigurala održiva i profitabilna poljoprivredna proizvodnja.

5. POPIS LITERATURE

1. Đulabić, V. (2014.): Kohezijska politika Europske unije kao instrument razvoja Hrvatske. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
2. FI-zajmovi-za-ruralni-razvoj_01_2023.pdf (hamagbicro.hr) (19.09.2023.)
3. Inforegio - (Interreg VI-A) Italy-Croatia (europa.eu) (17.09.2023.)
4. Inforegio - (Interreg VI-A) Slovenia-Croatia (europa.eu) (17.09.2023)
5. Inforegio - Projects Database (europa.eu)_ (17.09.2023.)
6. Marek Kołodziejski članak: Ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija | Informativni članci o Europskoj uniji | Europski parlament (europa.eu) (18.09.2023.)
7. Petrač, B. (2002.): Agrarna ekonomika. Ekonomski fakultet Osijek, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek.
8. Regionalna politika i ulaganja – aktivnosti EU-a | Europska unija (europa.eu) (16.09.2023.)
9. Srb, V. i Matić, B. (2020.): Bankarstvo. Ekonomski fakultet Osijek, Osijek